

Przyroda

4

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
I SEMESTR. Ja i przyroda					
1.1. Poznaję przyrodę 1. Poznaję przyrodę	– podaje sposoby poznawania przyrody; – podaje przykłady wykorzystania zmysłów podczas prowadzenia obserwacji przyrodniczych; – wymienia różne źródła wiedzy o przyrodzie.	– opisuje sposoby korzystania z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie; – podaje przykłady sposobów poznawania przyrody i określa, jaką rolę zmysłów w każdym z takich przykładów.	– opisuje sposoby poznawania przyrody; – określa rolę zmysłów w poznawaniu przyrody; – wyjaśnia, dlaczego w poznaniu przyrody należy korzystać z różnych źródeł wiedzy.	– podaje przykłady działań, które może sam wykonać w celu przeprowadzenia obserwacji przyrodniczych.	– przygotowuje instrukcję obserwacji najbliższego otoczenia.
1.2. Przyrządy pomocne w poznawaniu przyrody 2. Przyrządy pomocne w poznawaniu przyrody	– wymienia nazwy przyrządów stosowanych w poznawaniu przyrody; – wskazuje różne źródła wiedzy o przyrodzie.	– korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie przy planowaniu obserwacji; – poprawnie korzysta z przyrządów; – wymienia zasady bezpiecznego korzystania z przyrządów służących do obserwacji przyrodniczych.	– wyjaśnia, jak należy korzystać na lekcjach przyrody z przyrządów: lupy, kompasu, taśmy mierniczej; – określa przeznaczenie poznanych przyrządów; – posługuje się przyrządami podczas prowadzonych obserwacji.	– wyjaśnia, dlaczego podczas obserwacji przyrodniczych należy stosować zasady bezpieczeństwa; – podaje przykłady zastosowania przyrządów (lupy, kompasu, taśmy mierniczej) w poznawaniu przyrody.	– podaje przykłady zastosowania mikroskopu.
1.3 Moje pierwsze obserwacje i doświadczenia 3. Moje pierwsze obserwacje	– wyjaśnia, na czym polega obserwacja przyrodnicza; – wymienia zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji przyrodniczych.	– podaje przykłady obiektów i organizmów, które można obserwować; – odczytuje informacje z przyrządów.	– korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie, planując obserwację przyrodniczą; – odczytuje instrukcje przeprowadzania obserwacji.	– dokumentuje obserwacje przyrodnicze; – przeprowadza obserwacje na podstawie instrukcji w podręczniku.	– planuje i dokumentuje przeprowadzenie doświadczeń przyrodniczych; – uzasadnia, że obserwacje są źródłem wiedzy o przyrodzie.
1.3 Moje pierwsze obserwacje i doświadczenia 4. Moje pierwsze doświadczenia	– wyjaśnia, na czym polega doświadczenie przyrodnicze; – wymienia zasady bezpieczeństwa podczas doświadczeń przyrodniczych.	– podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	– korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie podczas planowania doświadczeń przyrodniczych; – wyjaśnia różnice między doświadczeniem a obserwacją.	– dokumentuje doświadczenia przyrodnicze; – przeprowadza doświadczenie na podstawie instrukcji w podręczniku.	– podaje przykłady dokumentowania doświadczeń przyrodniczych; – uzasadnia, że doświadczenia są źródłem wiedzy o przyrodzie.

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
1.4. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji: 1-4.				
5. Powtórzenie wiadomości z działu 1					

I SEMESTR Cztery strony świata

2.1. Zdobywam wiedzę o widnokręgu	– wyjaśnia, co to jest <i>widnokrąg</i> ;	– wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy dana osoba zmienia miejsce obserwacji.	– wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy obserwator zmienia wysokość, z której obserwuje widnokrąg.	– wskazuje, jakie obserwacje można prowadzić na widnokręgu.	– uzasadnia, że widnokrąg zmienia się w momencie zmiany miejsca obserwacji i wysokości obserwacji.
6. Zdobywam wiedzę o widnokręgu	– opisuje przebieg widnokręgu.				
2.2. Poznają kierunki geograficzne	– wymienia nazwy kierunków głównych;	– wyznacza kierunki geograficzne na widnokręgu za pomocą kompasu i kierunek północny za pomocą gnomonu;	– wymienia kierunki główne, używając nazw polskich i ich skrótów w języku angielskim;	– wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca;	– wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca i Gwiazdy Polarnej;
7. Poznają kierunki geograficzne	– wyznacza kierunki główne w terenie za pomocą kompasu.	– wskazuje kierunki główne w terenie.	– odczytuje z róży kierunków nazwy kierunków pośrednich.	– odczytuje z róży kierunków nazwy kierunków pośrednich i wskazuje je w terenie;	– wyjaśnia, jak wyznaczyć kierunki w terenie bez użycia przyrządów, tylko obserwując przyrodę.
2.3. Wędrowka Słońca nad widnokręgiem	– wskazuje położenie Słońca nad widnokręgiem w ciągu doby;	– wskazuje w terenie oraz na schemacie (lub horyzontarium) miejsca wschodu, zachodu i górowania Słońca w ciągu dnia oraz w różnych porach roku.	– dostrzega zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku.	– wyjaśnia zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku;	– wyjaśnia pojęcie <i>pozorna wędrowka Słońca nad widnokręgiem</i> .
8. Wędrowka Słońca nad widnokręgiem	– obserwuje pozorną wędrowkę Słońca w ciągu doby;			– opisuje zmiany w położeniu Słońca nad widnokręgiem w ciągu dnia i w ciągu roku.	
	– wskazuje na widnokręgu miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca w ciągu doby.				

2.4. Poznaję plan i mapę 9. Poznaję plan i mapę	- rysuje plan dowolnego przedmiotu; - odczytuje informacje z legendy planu.	wymienia czynności umożliwiające sprawne narysowanie planu.	- wyjaśnia, że plan i mapę rysujemy w zmniejszeniu; - opisuje najbliższą okolicę na podstawie planu.	- wskazuje różnice między planem a mapą; - wyjaśnia znaczenie umiejętności czytania planu najbliższej okolicy szkoły (miejsca zamieszkania).	- wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość rysowania planów jest przydatna; - wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość czytania planów jest przydatna.
2.5. Elementy mapy 10. Elementy mapy	- wymienia rodzaje map, np. topograficzną, turystyczną; - rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy: punktowe, liniowe, powierzchniowe.	- korzysta z informacji zawartych w legendzie mapy; - odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą.	- czyta mapę - interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach; - opisuje środowisko przyrodnicze wybranego obszaru, korzystając z różnych map.	układa instrukcję ułatwiającą czytanie wybranego fragmentu mapy.	- planuje wycieczkę po nieznanym terenie, korzystając z mapy; - wskazuje różnice wysokości i nachylenie terenu na trasie wycieczki na podstawie poziomic.
2.6. Jak korzystać z map? 11. Jak korzystać z map?	- wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę; - wymienia sposoby pomiaru odległości w terenie; - wyjaśnia, co to jest szkiełko; - wykonuje i opisuje szkiełko okolicy szkoły; - posługując się legendą, odnajduje na planie szkołę i dom.	- wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu; - opisuje drogę z domu do szkoły, używając nazw kierunków głównych i pośrednich.	- orientuje mapę w terenie za pomocą kompasu; - mierzy odległości w terenie na podstawie liczby swoich kroków; - szacuje odległość w terenie.	- orientuje mapę w terenie za pomocą obiektów terenowych; - podaje różnice między szkicem, planem a mapą; - przemieszcza się w terenie zgodnie z kierunkami i odległościami określonymi wcześniej podczas planowania trasy marszu.	- korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki; - określa wzajemne położenie obiektów na planie, mapie topograficznej i w terenie; - określa odległości w terenie na podstawie podziałki liniowej.
2.7. Podsumowanie działu 2 12. Powtórzenie wiadomości z działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 6-11.				

I SEMESTR Pogoda i pory roku

3.1. Pogoda i jej składniki. Temperatura powietrza 13. Pogoda i jej składniki. Temperatura powietrza	- wyjaśnia, co to jest pogoda; - podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury; - odczytuje z termometru temperaturę powietrza; - wskazuje na termometrze temperaturę ujemną i dodatnią.	- wymienia składniki pogody; - prowadzi obserwacje temperatury powietrza; - podaje przykłady wpływu temperatury na życie człowieka.	- podaje zastosowanie termometru w różnych sytuacjach życia codziennego; - w ciągu danych wskazuje najwyższą i najniższą temperaturę.	- wyjaśnia budowę termometru cieczowego; - analizuje zapisane wyniki pomiarów temperatury powietrza; - oblicza różnice temperatury.	- wskazuje zależności między wysoką lub niską temperaturą powietrza a funkcjonowaniem organizmów; - podaje przykłady zawodów uzależnionych od określonej temperatury powietrza.
---	---	---	--	---	--

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
3.2. Zachmurzenie. Opady i osady atmosferyczne 14. Zachmurzenie. Opady i osady atmosferyczne	- wymienia trzy stany skupienia wody; - określa stopień zachmurzenia (niebo bez chmur, zachmurzenie częściowe, zachmurzenie całkowite); - podaje nazwę przyrządu do mierzenia wielkości opadu atmosferycznego i jednostki, w których podaje się wielkość opadów.	- odróżnia opady od osadów atmosferycznych; - wymienia stany skupienia wody; - prowadzi dzienniczek pogody uwzględniający temperaturę powietrza, zachmurzenie oraz opady i osady atmosferyczne.	- podaje przykłady opadów i osadów atmosferycznych oraz wskazuje ich stan skupienia; - wyjaśnia, jak można zmierzyć wielkość opadów atmosferycznych; - dostrzega zależności między poznаныmi składnikami pogody, tzn. temperaturę powietrza a opadami i osadami atmosferycznymi.	- opisuje sposób powstawania chmur; - charakteryzuje zjawiska pogodowe: burzę, tęczę, deszcz nawałny, intensywne opady śniegu i opisuje ich następstwa; - wskazuje lub rysuje znaki, które są umieszczane na mapach prognozy pogody dla zachmurzenia i opadów atmosferycznych.	- na podstawie doświadczenia opisuje, jak powstają opady; - wymienia rodzaje chmur.
3.3. Ciśnienie atmosferyczne i wiatr 15. Ciśnienie atmosferyczne i wiatr	- wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne; - podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć ciśnienie atmosferyczne; - podaje jednostkę ciśnienia atmosferycznego; - podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć kierunek i prędkość wiatru; - podaje jednostki, w których można określić prędkość wiatru.	- podaje zasadę określania kierunku wiatru; - wyjaśnia, skąd wieje wiatr północny, południowy itd.; - opisuje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych (burzy, huraganu, zamieci śnieżnej).	- określa kierunek wiatru w dniu obserwacji; - określa prędkość wiatru (wiatr silny, słaby, brak wiatru); - odczytuje z aktualnej mapy pogody kierunek i prędkość wiatru w swojej miejscowości; - podaje skutki silnego wiatru.	- wyjaśnia na podstawie doświadczenia, jak powstaje wiatr; - dostrzega zależności między zmianami ciśnienia a kierunkiem i prędkością (siłą) wiatru; - zaznacza na mapie Polski określony kierunek wiatru; - wyjaśnia, czym jest huragan i zawieja śnieżna; - podaje skutki zawiei śnieżnej i huraganu.	- wyszukuje informacje na temat ostrzeżeń przed silnym wiatrem dla swojej miejscowości lub informacje o skutkach silnego wiatru w miejscu swojego zamieszkania; - buduje prosty wiatromierz lub planuje ćwiczenie badające kierunek wiatru.
3.4. Pogoda w różnych porach roku 16. Pogoda w różnych porach roku	- wymienia zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku; - podaje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych.	opisuje zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku: burze, huragany, deszcze nawałne, zawieje śnieżne.	opisuje prognozę pogody przedstawioną na mapie za pomocą znaków umownych.	analizuje wykresy i rysunki, przyporządkowując im zjawiska pogodowe w poszczególnych porach roku.	prowadzi w samodzielnie opracowanym kalendarzu obserwacje pogody uwzględniające zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku (używa w zapisach właściwe jednostki pomiaru).

I SEMESTR Moje ciało

4.1. Układy narządów człowieka. Układ kostny 18. Układy narządów człowieka. Układ kostny	- wymienia układy narządów budujące ciało człowieka; - wyjaśnia, do czego służy szkielet; - wyjaśnia, jak należy dbać o prawidłową postawę ciała.	wskazuje na planszy i podaje nazwy elementów szkieletu: czaszka, kręgosłup, klatka piersiowa, kości kończyny górnej, kości kończyny dolnej.	- wymienia elementy składowe szkieletu człowieka i rozumie ich rolę; - uzasadnia, dlaczego stawy u umożliwiają człowiekowi poruszanie się.	- wyjaśnia, na czym polega współdziałanie szkieletu z mięśniami; - na modelu szkieletu człowieka wskazuje ruchome połączenia kości - stawy.	wyjaśnia, dlaczego stawy umożliwiają człowiekowi poruszanie się.
4.2. Układ pokarmowy 19. Układ pokarmowy	- wyjaśnia, do czego służy układ pokarmowy; - opisuje, jak należy dbać o układ pokarmowy.	- wymienia składniki pokarmowe zawarte w różnych produktach; - na planszy układu pokarmowego wskazuje jamę ustną, przełyk, żołądek, jelito cienkie, jelito grube, odbył.	wskazuje na planszy i na własnym ciele ślinianki, wątrobę, trzustkę i żołądek.	wyjaśnia, co to znaczy trawienie pokarmu.	uzasadnia, dlaczego pokarm powinien być dokładnie pogryziony.
4.3. Układ oddechowy 20. Układ oddechowy	- wyjaśnia, do czego służy układ oddechowy; - opisuje, jak należy dbać o układ oddechowy.	na planszy układu oddechowego wskazuje jamę nosową, krtań, tchawicę, oskrzela i płuca.	opisuje rolę jamy nosowej, krtań i płuc w oddychaniu.	uzasadnia, dlaczego należy oddychać przez nos.	opisuje, korzystając z planszy, drogę, jaką przebywa wdychane powietrze i dalszą wędrówkę tlenu do komórek ciała.
4.4. Układ krwionośny 21. Układ krwionośny	- wyjaśnia, do czego służy układ krwionośny; - opisuje, jak należy dbać o układ krwionośny.	- rozumie rolę serca w krążeniu krwi; - wymienia funkcje krwi.	wyjaśnia, jak zmienia się tętno pod wpływem wysiłku fizycznego.	wymienia rodzaje naczyń krwionośnych i omawia ich rolę.	wyjaśnia, dlaczego człowiek umiera, gdy ustaje praca jego serca.
4.5. Układ rozrodczy 22. Układ rozrodczy	- wskazuje różnice w wyglądzie zewnętrznym kobiety i mężczyzny; - rozpoznaje na schematach komórki rozrodcze męskie i żeńskie oraz podaje różnice między nimi; - opisuje, jak dbać o układ rozrodczy.	- wyjaśnia, do czego służy układ rozrodczy męski i żeński; - podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny.	wskazuje na planszy narządy budujące układ rozrodczy kobiety i mężczyzny.	opisuje funkcje poszczególnych narządów w układach rozrodczych kobiety i mężczyzny.	wyjaśnia, z czego wynikają różnice między układem rozrodczym męskim i żeńskim.

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
4.6. Dojrzewanie płciowe 23. Dojrzewanie płciowe	– wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie płciowe; – wymienia zasady higieny w okresie dojrzewania.	– opisuje zmiany fizyczne i psychiczne zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania.	– wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na organizm w okresie dojrzewania.	– opisuje proces dojrzewania płciowego.	– wskazuje podobieństwa i różnice w dojrzewaniu dziewcząt i chłopców.
4.7. Układ nerwowy 24., 25. Układ nerwowy. Moje zmysły	– wyjaśnia, jaką rolę odgrywa układ nerwowy w organizmie; – podaje nazwy zmysłów człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; – podaje podstawowe zasady dbałości o wzrok i słuch.	– wskazuje na planszy główne narządy układu nerwowego i podaje ich nazwy; – opisuje rolę zmysłu wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku w odbieraniu informacji z otoczenia.	– wyjaśnia, jaką rolę odgrywa mózg; – za pomocą doświadczenia wykazuje współdziałanie zmysłu węchu i smaku.	– wyjaśnia funkcjonowanie narządów wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku i uzasadnia ich rolę w odbieraniu informacji z otoczenia.	– opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.
4.8. Podsumowanie działu 4 26. Powtórzenie wiadomości z działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 18-25.				

II SEMESTR Moje zdrowie i bezpieczeństwo

5.1. Poznaję choroby i ich przyczyny 27. Poznaję choroby i ich przyczyny	– wyjaśnia, po czym można poznać, że organizm choruje; – opisuje sposoby zapobiegania chorobom.	– wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; – wyjaśnia, czym są wywołane choroby zakaźne; – podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka; – wyjaśnia, czym są choroby pasożytnicze.	– wskazuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu człowieka; – podaje przykłady pasożytów i chorób wywołanych przez pasożyty.	– wyjaśnia, czym różnią się choroby zakaźne od chorób pasożytniczych; – wyjaśnia, dlaczego osoba chora na chorobę zakaźną powinna się zgłosić do lekarza.	– opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; – wyjaśnia, czym jest odporność i jak ją nabyć; – podaje przykłady chorób, przeciwko którym można się zaszczepić.
5.2. Substancje w domu 28. Substancje w domu	– podaje właściwości różnych substancji, np. plasteliny, szkła, gąbki;	– bada właściwości substancji; – wyjaśnia, dlaczego na opakowaniach produktów szkodliwych	– wyjaśnia, czym jest właściwość substancji; – odróżnia substancje kruche od sprężystych i plastycznych.	– wskazuje przedmioty codziennego użytku wykonane z substancji kruchych, sprężystych i plastycznych.	– określa sposób stosowania środka chemicznego na podstawie informacji umieszczonej na opakowaniu;

	– odszukuje na opakowaniu środka czystości piktogramy informujące o tym, że są one szkodliwe dla zdrowia.	są umieszczane symbole ostrzegawcze.			– uzasadnia zastosowanie substancji sprężystych, kruchych i plastycznych do wykonania przedmiotów codziennego użytku.
5.3. Niebezpieczne rośliny i zwierzęta 29. Niebezpieczne rośliny i zwierzęta	– podaje przykłady zwierząt jadowitych, roślin trujących; – wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę.	– opisuje, jak należy pielęgnować trujące rośliny pokojowe; – wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku wykrycia na skórze kleszcza.	– omawia sposób postępowania w wypadku użądlenia lub kontaktu z rośliną trującą; – podaje, jak postępować w wypadku ukąszenia przez żmiję, pogryzienia i użądlenia przez owady.	– wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.	– wymienia i krótko charakteryzuje choroby, które mogą być następstwem ukąszenia przez kleszcza.
5.4. Pierwsza pomoc 30. Pierwsza pomoc	– wymienia funkcje skóry; – wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; – opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego.	– wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku oparzenia i odmrożenia; – opisuje objawy złamania kości.	– wyjaśnia, dlaczego nie należy się opalać bez zabezpieczenia skóry.	– podaje różnice między zwichnięciem, złamaniem a stłuczeniem; – podaje numery alarmowe służące do wezwania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.	– wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy; – tłumaczy, czym jest omdlenie; – wyjaśnia, jak postępować w razie omdlenia i w wypadku krwawienia z nosa;
5.5. Niebezpieczeństwo uzależnienia 31. Niebezpieczeństwo uzależnienia	– wyjaśnia, co to jest uzależnienie; – podaje przykłady środków uzależniających.	– wymienia negatywne skutki uzależnienia od papierosów; – wskazuje na etykietach napojów energetyzujących substancje szkodliwe, które mogą powodować uzależnienie.	– uzasadnia, dlaczego zbyt częste korzystanie z telefonu komórkowego może prowadzić do uzależnienia.	– opisuje skutki działania nikotyny i alkoholu oraz napojów energetyzujących na organizm człowieka.	– wyjaśnia, co to jest asertywność; – rozumie, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne.
5.6. W zdrowym ciele zdrowy duch 32. W zdrowym ciele zdrowy duch	– wyjaśnia, co oznacza pojęcie: higiena osobista; – opisuje zasady dbania o własne ciało; – wymienia zasady zdrowego odżywiania; – wymienia elementy zdrowego stylu życia.	– wymienia skutki niewłaściwego odżywiania; – podaje przykłady potraw, których nie należy spożywać ze względu na dużą zawartość soli, cukru lub tłuszczu; – wyjaśnia, dlaczego sen i ruch są niezbędne dla zachowania zdrowia.	– uzasadnia, dlaczego niewłaściwe odżywianie może powodować otyłość, niedożywienie lub inne groźne choroby; – wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia i charakteryzuje jego elementy.	– wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad zdrowego stylu życia pozwala zachować zdrowie; – potrafi ułożyć tygodniowy jadłospis uwzględniający zasady zdrowego odżywiania.	– opisuje kolejne poziomy piramidy pokarmowej, korzystając z samodzielnie przygotowanego plakatu; – potrafi właściwie zaplanować dzień.

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
5.7. Bezpieczeństwo w czasie zabawy i wypoczynku 33. Bezpieczeństwo w czasie zabawy i wypoczynku	– podaje przykłady właściwego spędzania wolnego czasu przez ucznia kl.4; – wskazuje niebezpieczeństwa związane z wypoczynkiem nad wodą; – wymienia zasady właściwego odpoczynku nad wodę.	– podaje przykłady niebezpiecznych sytuacji podczas pobytu na wsi; – wyjaśnia, jak należy się zachować, gdy znajdzie się niewybuchy lub niewypały; – opisuje bezpieczne poruszanie się na rolkach i rowerze; – opisuje zasady bezpieczeństwa podczas zimowego wypoczynku.	– wyjaśnia, dlaczego nie każdy plac zabaw jest bezpieczny; – wyjaśnia, dlaczego właściwe poruszanie się na rowerze i na rolkach oraz właściwe wyposażenie jest ważne.	– opisuje ubiór dostosowany do jazdy na rowerze, rolkach oraz do sportów zimowych; – wyjaśnia, jak można pomóc tonącemu.	– opisuje, jak należy dbać o bezpieczeństwo podczas zabaw i wypoczynku; – wyjaśnia, kiedy kąpiel w morzu jest niebezpieczna; – wyjaśnia, co to jest reguła ograniczonego zaufania; – podaje rozwinięcie skrótu GOPR.
5.8. Podsumowanie działu 5 34. Powtórzenie wiadomości z działu 5	Wiadomości i umiejętności z lekcji 27-33.				

II SEMESTR Środowisko w mojej okolicy

6.1. Składniki środowiska 35. Składniki środowiska	– rozpoznaje i podaje nazwy składników przyrody żywej i nieożywionej występujące w najbliższej okolicy.	– dokumentuje składniki przyrody żywej i nieożywionej.	– odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka.	– podaje zależności między nieożywionymi a żywymi składnikami przyrody; – podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje przyrodę do własnych potrzeb i jak przyroda wpływa na człowieka.	– przygotowuje prezentację o środowisku najbliższej okolicy, w prezentacji uwzględnia składniki przyrody żywej i nieożywionej, w tym celu korzysta z różnych źródeł informacji.
6.2. Formy ukształtowania powierzchni 36. Formy ukształtowania powierzchni	– rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy; – odróżnia wypukłe formy ukształtowania terenu od wklęsłych.	– wymienia nazwy form wypukłych i wklęsłych; – wymienia nazwy form terenu występujących w najbliższej okolicy.	– wskazuje elementy pagórka (szczyt, wierzchołek, stok łagodny, stok stromy); – wskazuje elementy doliny (złocze strome, złocze łagodne).	– podaje różnice między kotliną a doliną; – wyjaśnia, co to jest ukształtowanie terenu.	– rozróżnia różne typy ukształtowania terenu (teren równinny, pagórkowaty, górski); – podaje przykłady ukształtowania powierzchni w różnych częściach Polski.

6.3. Poznaję skały w moim otoczeniu 37. Poznaję skały w moim otoczeniu	- wymienia rodzaje skał; - wymienia skały występujące w okolicy swojego miejsca zamieszkania.	- podaje przykłady skał sypkich, zwięzłych i litych; - podaje przykłady przedmiotów wykonanych ze skał.	- wyjaśnia, co to jest skała; - podaje różnice między skałami sypkimi, zwięzłymi a litymi.	- odróżnia skały luźne od litych i zwięzłych; - określa rolę zmysłów człowieka w poznawaniu skał; - opisuje różne rodzaje skał.	- podaje cechy skał; - podaje przykłady zastosowania skał.
6.4. Jak organizmy radzą sobie na łądzie? 38. Jak organizmy radzą sobie na łądzie?	opisuje warunki życia na łądzie, uwzględniając zawartość tlenu, wilgoci i nasłonecznienie (temperaturę powietrza).	podaje przykłady sposobów przetrwania okresu zimy przez rośliny i zwierzęta.	podaje przykłady przystosowania roślin do warunków suchych i wilgotnych.	opisuje przystosowanie roślin do zdobywania światła.	wykazuje związek między budową zwierząt a przystosowaniem do życia w różnych warunkach.
6.5. Jak się odżywiają organizmy? 39. Jak się odżywiają organizmy?	- podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych; - wymienia cechy roślinożerców i drapieżników.	- wskazuje rodzaje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu; - opisuje znaczenie roślin w przyrodzie i życiu człowieka.	podaje różnice między samożywym a cudzożywym sposobem odżywiania.	- wyjaśnia, w jaki sposób odżywiają się rośliny; - podaje, czym się różnią roślinożercy od drapieżników.	wymienia czynniki niezbędne do przebiegu fotosyntezy.
6.6. W lesie 40., 41. W lesie	- wymienia warstwy roślinności w lesie; - wymienia podstawowe zasady właściwego zachowania się w lesie.	podaje i wskazuje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu.	opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu.	rozpoznaje podstawowe gatunki roślin i zwierząt żyjących w lesie oraz przyporządkowuje je do odpowiednich warstw lasu.	- wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia organizmów w lesie; - gromadzi i prezentuje w klasie informacje na temat lasu znajdującego się w najbliższej okolicy.
6.7. Co warto wiedzieć o grzybach? 42. Co warto wiedzieć o grzybach?	- podaje warunki odpowiednie dla rozwoju grzybów; - wymienia przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących; - podaje różnice między pieczarką a muchomorem sromotnikowym.	- rozpoznaje na okazach naturalnych, planszach i zdjęciach pospolite grzyby jadalne i trujące; - wymienia zasady kodeksu grzybiarza.	opisuje na schemacie budowę grzyba kapeluszowego.	- podaje przykłady wykorzystania drożdży do wytwarzania produktów spożywczych; - wymienia przykłady grzybów jadalnych i ich trujących odpowiedników.	wyjaśnia znaczenie grzybów w przyrodzie oraz życiu człowieka.
6.8. Na łące i na polu 43. Na łące i na polu	- wyjaśnia, co to jest łąka i jak człowiek wykorzystuje łąki; - wyjaśnia, co to jest pole; - wymienia produkty otrzymywane z pszenicy, żyta, owsa, jęczmienia kukurydzy; - wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych.	- rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe rośliny łąkowe; - rozpoznaje na fotografii i w terenie zboża uprawiane w Polsce; - rozpoznaje na fotografii i w terenie rośliny oleiste.	- rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta łąk; - rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta pól.	- wymienia różnice między polem uprawnym a łąką; - podaje przykłady organizmów uznawanych w rolnictwie za szkodniki.	- przedstawia za pomocą samodzielnie wykonanego plakatu różnice między roślinami zbożowymi, warzywami a roślinami oleistymi; - wyjaśnia, na czym polega pożyteczna rola ptaków na polu.

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	Uczeń:				
6.9. Wody stojące i płynące 44. Wody stojące i płynące w najbliższej okolicy	- określa, czym są wody powierzchniowe; - podaje przykłady wód powierzchniowych: stojących i płynących.	podaje nazwy wód stojących i płynących występujących najbliżej miejsca zamieszkania.	- wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; - rozpoznaje prawy i lewy brzeg rzeki; - wskazuje elementy doliny rzeki; - podaje nazwy kilku rzek i jezior Polski.	- rozdziela naturalne i sztuczne zbiorniki wodne występujące w najbliższej okolicy; - wskazuje na mapie rzekę główną i jej dopływy.	- wyjaśnia, co to są bagna i jak powstają; - wskazuje na mapie największe rzeki w Polsce; - podaje przykłady prawych i lewych dopływów Wisły;
6.10. Życie w wodzie 45. Życie w wodzie	- podaje cechy środowiska wodnego; - wymienia strefy jeziora i podaje przykłady organizmów, które w nich występują.	wskazuje cechy budowy ryby, które umożliwiają jej życie w środowisku wodnym.	- porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie; - opisuje cechy, które pozwalają roślinom żyć w wodzie.	- wymienia nazwy ryb żyjących w Polsce; - wymienia nazwy roślin i zwierząt żyjących w jeziorach Polski.	wyjaśnia, jak oddychają ryby.
6.11. Podsumowanie działu 6 46. Powtórzenie wiadomości z działu 6	Wiadomości i umiejętności z lekcji 35-45.				

II SEMESTR Działalność człowieka a środowisko

7.1. Składniki krajobrazu 47. Składniki krajobrazu	- wyjaśnia pojęcie: krajobraz; - wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy; - wyjaśnia pojęcie: środowisko antropogeniczne; - podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego charakterystycznego dla najbliższej okolicy.	- rozpoznaje w terenie składniki krajobrazu charakterystyczne dla najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; - wyjaśnia, czym się różni krajobraz naturalny od antropogenicznego.	- dzieli składniki krajobrazu na naturalne i przekształcone przez człowieka; - określa funkcje składników środowiska antropogenicznego.	wskazuje różnice między składnikami naturalnymi a antropogenicznymi (przekształconymi przez człowieka).	wymienia przykłady zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka.
---	--	---	--	---	---

7.2. Współczesny krajobraz 48. Człowiek zmienia krajobraz	– podaje przykłady wpływu działalności człowieka na przeobrażenia środowiska przyrodniczego (miejskiego, wiejskiego, przemysłowego).	– wskazuje w terenie składniki krajobrazu, które uległy przekształceniu (przeobrażeniu); – rozróżnia krajobraz wiejski i miejski; – podaje elementy krajobrazu wiejskiego; – podaje elementy krajobrazu miejskiego.	– opisuje przeobrażenia środowiska najbliższej okolicy; – wskazuje funkcje, jakie pełnią części miasta, w tym własna dzielnica lub części najbliższego miasta.	– wskazuje zależności między elementami naturalnymi a antropogenicznymi krajobrazu; – wykazuje różnice między krajobrazem wiejskim a rolniczym; – charakteryzuje krajobraz przemysłowy.	– uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego.
7.3. Krajobraz najbliższej okolicy 49. Krajobraz najbliższej okolicy	– wymienia cechy krajobrazu najbliższej okolicy; – wskazuje cechy krajobrazu najbliższej okolicy, które wskazują na działanie człowieka.	– charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy na podstawie aktualnych map i obserwacji w terenie; – wymienia nazwę, położenie oraz cechy wyróżniające miejsce zamieszkania (czyli małą ojczyznę).	– opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych map i fotografii; – wyszukuje obiektów najbliższej okolicy, które są godne zwiedzania; – wymienia źródła informacji, które mogą być pomocne w poznaniu najbliższej okolicy.	– ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy; – pisze pytania do ankiety lub wywiadu z mieszkańcami najbliższej okolicy.	– wyszukuje zdjęcia w różnych źródłach informacji, w celu wyjaśnienia, jakie nastąpiły zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy; – opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przestrzeni 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat.
7.3. Krajobraz najbliższej okolicy 50. Krajobraz najbliższej okolicy	– wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe miejsca, które warto odwiedzić; – wskazuje elementy krajobrazu, które zmieniły się w najbliższej okolicy pod wpływem działań człowieka; – przygotowuje dokumentację (zdjęcia, materiały elektroniczne) na temat ciekawych miejsc w najbliższej okolicy.	– korzysta z różnych źródeł wiedzy w poznawaniu najbliższej okolicy; – wskazuje na znaczenie wywiadu i ankiety z rodziną i innymi mieszkańcami najbliższej okolicy w jej poznawaniu; – wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe miejsca, które warto odwiedzić, dzieląc je na obiekty przyrodnicze i antropogeniczne.	– przygotowuje trasę wycieczki po najbliższej okolicy; – wskazuje na mapie i w terenie miejsca, które warto odwiedzić i argumentuje, dlaczego warto to zrobić.	– wskazuje przykłady zmian krajobrazu i ciekawych obiektów w najbliższej okolicy na przestrzeni ostatnich 10, 20, 50 lat; – opracowuje informacje o najbliższej okolicy pochodzące z różnych źródeł wiedzy, w tym np. w ankiecie; – pokazuje w terenie lub na mapie przykłady zmian antropogenicznych w krajobrazie najbliższej okolicy.	– wykazuje na podstawie starych fotografii, opowieści rodzinnych i różnych źródeł wiedzy, które obiektyw najbliższej okolicy zmieniły się na przestrzeni 10, 20, 50 lat; – zaprasza najbliższą rodzinę lub kolegów z klasy na wycieczkę po okolicy i przygotowuje reportaż na ten temat.
7.4. Formy ochrony przyrody 51. Przyroda pod ochroną	– wymienia formy ochrony przyrody występujące w Polsce.	– wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy obszarów chronionych, pomników przyrody.	– wyjaśnia, w jaki sposób w Polsce chroni się przyrodę; – wskazuje na mapie Polski przykłady miejsc chronionych.	– podaje przykłady obiektów w najbliższej okolicy, które zasługują na ochronę i uzasadnia swój wybór; – wskazuje na mapie i w terenie obiekty chronione w najbliższej okolicy.	– gromadzi informacje o obiektach chronionych w najbliższej okolicy i prezentuje je w klasie.

Tytuł tematu w podręczniku i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
7.5. Dbam o piękno przyrody i kultury 52. Dbam o piękno przyrody i kultury	Uczeń: – podaje nazwy i wskazuje obiekty zabytkowe w najbliższej okolicy; – wymienia sposoby ochrony środowiska, które może sam stosować (oszczędzanie wody, energii elektrycznej, segregacja śmieci).				
7.5. Dbam o piękno przyrody i kultury 53., 54. Planuję wycieczkę do ciekawych krajobrazowo miejsc w najbliższej okolicy	– wymienia ciekawe krajobrazowo miejsca w najbliższej okolicy; – planuje wyjście na wycieczkę po najbliższej okolicy.	– szuka w różnych źródłach informacji o ciekawych miejscach w najbliższej okolicy; – szuka informacji o obiektach chronionych w najbliższej okolicy.	– planuje prezentację o najbliższej okolicy, w tym zmianach krajobrazu o obiektach przyrodniczych i antropogenicznych w najbliższej okolicy.	– podaje przykłady działań chroniących zasoby naszej planety; – ocenia stan ochrony środowiska w najbliższej okolicy.	– wymienia kilka powodów, dla których należy dbać o nasze dziedzictwo przyrodnicze; – wskazuje działania, które mogłyby poprawić stan środowiska najbliższej okolicy.
7.5. Podsumowanie działu 7 55. Powtórzenie wiadomości z działu 7	Wiadomości i umiejętności z lekcji 47-54.				